

KOOPERATİF BİRLİKLERİNİN KÜREYERELLEŞME SÜRECİNDEKİ ÖNEMİ

Ebru KANYILMAZ POLAT *

Özet: Küreyerelleşme; bir ürün ya da hizmetin özel bir dil, kültür ve yerel kararlara adapte olma sürecidir. Bu süreçte küresel pazarlar için üretilen ürün veya hizmet yerel çizgiler, yerel-kültürel özellikler taşımaktadır. Küreselleşme süreci içinde yaşanan yerelleşme yerel ekonomilerin, kültürün ve rekabetin gelişmesine olanak tanımaktadır. Böylece yerel ekonomiler küreselleşme süreci dışında kalmadan güçlenebilmekte ve küresel pazarlarda var olabilmektedirler. Günümüzde bu faaliyetleri gösteren en güzel örnekler kooperatiflerdir. Kooperatifler yerel özellikler taşıyan ürün ya da hizmet üretirken daha geniş bir pazarda faaliyet gösterebilmektedir. Kar amacı gütmeyen bu kurumlar üyelerinin çıkarlarını korumak için çabalarken, yerel toplumun ve ekonominin de kalkınmasında önemli rol oynamaktadırlar. Bu çalışmada küreyerelleşme sürecinde kooperatiflerin önemi ortaya konmaya çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Kooperatif, Kooperatif Birlikleri, Yerelleşme, Küreyerelleşme.

Significance Of Cooperative Unions In The Glocalisation Process

Abstract: Globalization can be regarded as an adaptation process of a product or a service to a special language to culture and local decisions. In this process the products or services which are produced for global markets should carry local lines and local-cultural specialties. The localization in globalization process gives opportunity for improvement to local economies, culture and competition. In this way, local economies can develop in globalization process and exist in the global markets. At the present day, cooperative unions are one of the most suitable samples that exhibit activities in this process. While Cooperative unions produce local products and services, they can also operate in the larger markets too. While these non-profit organizations strive to protect interests of their members, they also play an important role in the development of local society and economy. In this study, the importance of cooperative unions in globalization process is discussed.

Keywords: Cooperatives, Cooperative Unions, Localization, Glocalization.

* Arş. Gör. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga İİBF, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü

GİRİŞ

Her alanda küreselleşme baskısının hissedildiği, sınırsız istekler doğrultusunda şekillenen sınırsız bir üretim çabasının yaşandığı bir çağda yaşamaktayız. Küresel rekabette üstünlük sağlayabilmek için sosyal değer ve amaçlar yok sayılmakta, yıkıcı bir kar elde etme isteği küresel pazarlarda hakim olmaktadır. Küresel olmak, küresel düşünüp öyle hareket edebilmek bu rekabette var olmanın bir parçası gibi algılanmaktadır.

Bununla birlikte ilk bakışta küreselleşmenin tersi ve bir tepkisi gibi görünen ancak aslında bir parçası olan “yerelleşme” akımı da küresel pazarlarda yerini almaktadır. Küresel düşünüp yerel hareket etme anlayışı küresel pazarlarda yer bulmaya başlayan bir strateji halini almaktadır. Hem sosyo-kültürel farklılıkların üretime yansıtılması, hem de pazarlamanın küresel anlamda yapılması bir yandan bireysel- yerel farklılıkların göz önünde bulundurulduğu diğer yandan ulus ötesi rekabet gücünün göz önüne alındığı bir düzeni beraberinde getirmektedir.

Küreyerelleşme olarak da anılan bu sürecin baş aktörleri Kooperatif birlikleridir. Kooperatifler, tarafların iradelerine dayalı yardımlaşma ve dayanışmanın hukuksal olarak düzenlenmesi sonucu ortaya çıkan kuruluşlardır. Küreselleşmenin yarattığı rekabet ortamında eksik rekabeti tamamlayan bir görev üstlenmektedir. Uluslararası şirketlere karşı piyasayı dengeleyerek, rekabeti artırarak, adil gelir dağılımı sağlanmasına yardımcı olmaktadır. Bu çalışmada küreyerelleşme süreci ve bu süreçte kooperatif birliklerinin yeri irdelenmeye çalışılmaktadır.

KÜREYERELLEŞME KAVRAMI

Küreselleşme, üzerinde birçok tanım yapılmış, etkileri tartışılmış kavramlardan bir tanesidir. Sermayenin, bilginin, mal ve hizmetlerin küresel biçimde hareket edebilme gücü, ulusal sınırları aşan ilişkiler ağını ve etkileşim sürecini doğurmuştur. Yaşanan süreç ekonomik, siyasi, kültürel düşünüş, uygulama ve teknolojilerin yerel-ulusal sınırları aşarak küresel düzeyde kullanımına imkan vermektedir. Mekan, kişi, mal ve hizmetlerin yakınlaşmasına neden olan bu gelişmeler, küresel tek bir pazar oluşturmuş ve küreselleşme dediğimiz süreci ortaya çıkarmıştır (Balay 2004: 61).

Amerikan Ulusal Savunma Enstitüsü küreselleşmeyi “malların, hizmetlerin, paranın, teknolojinin, fikirlerin, enformasyonun, kültürün ve halkların hızlı ve sürekli bir biçimde sınır ötesine akışı” şeklinde tanımlamaktadır. Sürecin sağladığı bütünleşme sayesinde bir enformasyon devrimi yaşanmaktadır. Pazarlar, örgütler ve yönetim uluslararası bir hale gelmektedir. Günümüzde rekabet, ülkelerden öte uluslararası şirketler ve

markalar arasında yaşanmaktadır. Uluslararası rekabet karşısında yerel ekonomilerin ve yerel işletmelerin gücü önemli ölçüde azalmıştır. Üretilen mal ve hizmetlerin özellikleri yerel ve ulusal düzeyden küresel düzeye çıkmaktadır (Tağraf 2002: 35).

Tüm dünya ülkelerinin birbirine bağlandığı, yakınlaştığı bu süreçle paralel olarak esasen heterojenleşmenin, kutuplaşmanın da aynı anda yaşandığı bir döneme girilmiştir. Küreselleşme bir yandan bölgeselleşme ve bağımlılığa ivme kazandırırken bir yandan da yerelleşmeyi içermiştir. Dünyada daha etkin olmak isteyen küresel güçler toplumsal ve kültürel farklılıkları destekleyerek amaçlarına daha etkili ulaşacaklarını keşfetmişlerdir. Ulusal devletler bazı yetkilerini bütünleşme yolu ile ulus-üstü birliklere bırakmış, diğer taraftan yetki devri ulus-altı yönetimlere doğru kaymıştır. Planlama, karar verme, yürütme gibi yönetsel yetkiler taşra kuruluşlara, yerel yönetimlere, yarı özerk kurumlara, meslek kuruluşlarına, sivil toplum kuruluşlarına ve şirketlere aktarılmaktadır (Demircan 147).

Diğer bir ifade ile yerelleşme ve küreselleşme birbirine ters gibi görünmekle birlikte, aslında birbirini tamamlayan süreçlerdir. Dünyadaki bağlanmanın yanı sıra farklılıklar ve yerel motifler de aynı oranda artmaktadır. Yerel değerlerin korunması yerelleşme sürecini küreselleşmeye adapte etmektedir. Küreselleşen dünya aynı zamanda yerelleşmektedir (Okur ve Çakıcı 2009: 3).

Yerelleşme, kendi kültürünü korumak isteyen milletlerin bir aracı niteliğindedir. Küreselleşmenin etkileri ile yerel kültürler yeniden canlanma fırsatı bulmaktadırlar. Küresel etkilerin ortaya çıkması yerel kültürlerin yeniden canlanmasına olanak tanımaktadır (Talas ve Aksoy 152).

Milletlerin hem küresel olma hem de kendi kimlik ve kültürlerini de koruma çabaları küresel ve yerel kavramlarının birlikte kullanımını gündeme getirmiştir. Yaşanan bu dinamik süreç küreselleşme- yerelleşme ilişkisini tek bir kavramda birleştirmiştir. İngilizce “global” (küresel) ve “local” (yerel) kelimelerinin birleşmesi ile oluşan “glocalization” (küreyerelleşme) terimi literatürde kendine yer edinmiştir. Glokal, küresel ve yerel arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır.

Kavram Japon işletmelerinde uygulanan “dochakuka” (küresel yerelleşme) kelimesinden gelmektedir. İlk olarak 1980’lerde tarım sektöründe büyük ölçekte kullanılan tarım tekniklerinin bireysel-yerel koşullara adapte edilmesiyle doğmuştur. Dochakuka, yerel müşteri ve yerleşik kültürel değerler karşısında “yerel stratejileri” “küresel reklamcılığa” adapte etmeyi önermektedir (Martin ve Woodside 2008: 20).

Küreyerelleşme, yerel gelişmelerin, bilgi teknolojileri aracılığı ile ulusal hükümetler ve pazarların hiyerarşik gücünün azalması ile doğrudan

global sistemin ekonomik ve kültürel gelişiminden kaynaklandığı tarihsel süreçtir. Robertson, Oxford Yeni Kelimeler sözlüğünde terimi; “küresel ürün ve hizmetlerin reklamlarını yerel-özel pazarlara uyarlamaktır” şeklinde tanımlamaktadır (Sarroub 2008: 61).

Robertson’a göre kavram “yerelleşmenin küreselleşmesi, küreselleşmenin de yerelleşmesi”dir. Khondker’a göre; makro- yerelleşme ve mikro-küreselleşme ikiz süreçlerinin kombine edilmesi ile kavram doğmuştur. Kavram aynı anda hem yerel hem de küresel olabilmenin farklı boyutlarını bünyesinde barındırmaktadır. Giddens’a göre kavram; yerel kültürel kimliklerin yeniden canlanmasını alevlendirmektedir (Pollifroni 2006: 112).

Küreyerel kavramı bireylerin yerel yaşamlarını küresel dünya ile nasıl entegre ettiklerini de açıklamaktadır. “Küresel düşün, yerel davran” anlayışı ile küreyerelleşme bireylere aynı anda hem küresel hem de yerel olabilmeleri için öğrenmeleri gereken yeni uygulamalar ve adapte olmaları gereken yeni durumları öğretmektedir. Dilsel, kültürel ve bilişsel olarak bireylerin birbirlerine karşı ve zaman içinde değişen kurumlara karşı bağlarını tasvir eden bir kavramdır. Küreselleşmiş bir ürün ya da hizmetin kendi pazarında ya da kültürüne adapte olduğunda daha başarılı olacağını savunan bir yaklaşımdır (Sarroub 2008: 61).

Küreyerelleşme teriminin belirsiz tarafları olmakla birlikte kavram iki durumu ifade eder;

- Yerel ve küresel ekonomi kaldıracı arasında bilgi teknolojileri aracılığıyla bağlantı kuran maddi olmayan bir ütopya idealidir.

- Yerel pazarlarda mal üreten ya da markalayan kurumların küresel kurumsal stratejileridir

(<http://www.d.umn.edu/~cstroupe/ideas/globalization.html>)

Küreyerelleşme sürecinde küresel ürün üreten ve pazarlayan işletmeler, tüketici taleplerine göre özel beklenti ve talepleri de karşılamaktadır. Ürünlerin ya da hizmetlerin küresel pazarlar için tasarlanması fakat yerel kültürlerin isteklerine göre şekillendirilmesi söz konusudur. Bu süreç işletmenin nerede faaliyet gösterdiği ile değil, nasıl faaliyet gösterdiği ile ilgilidir. Uygulamada genel olarak çok uluslu bir şirketle yerel bir işletme arasındaki birliktelik söz konusudur. Küreyerelleşme bazen küreselleşme karşısında bir tepki süreci ya da yerel toplum seviyesinde kimliğin güçlendirilmesi süreci olarak da algılanmaktadır (Sharma 2008: 60).

Küreyerelleşme sürecinde küresel güçlerle yerel etki ve aktörler etkileşim halindedir. Küresel güçlerin yerel güçlerle bütünleşmesinde yerel gelenekler değişim baskısı karşısında direnememekle birlikte, yerel etkiler değişmeden kalmaktadır. Örneğin Mc Donalds tüm dünyada standart menüler

sunmakla birlikte yerel çevrelere adapte edilmektedir. Meksika'daki menülerde ketçap yerine özel acı sos, Viyana'da yerel tatlarla zenginleştirilmiş kahve, Türkiye'de özel baharatlı tatlarla süslenmiş menüler sunulmaktadır. Levis modellerinin yerel zevklerle bütünleştirilebilmesi için yerel müdürler istihdam etmektedir. Sony uzun dönemli stratejilerini Tokyo'dan almaktadır. Bölgesel müdürler ise ürünlerin yerel kararlarını vermektedirler. (Vignali 2001: 97-98).

Ritzer yeni yüzyılda eğilimin küreyerelleşme yönünde olacağını savunmaktadır. 1990'ların başında ABD Uluslararası Kalkınma Ajansı bu eğilimi "ulusüstü gücün ekonomik ve politik olarak büyümesi" olarak açıklamıştır. Ayrıca Dünya Bankası 1999 raporuna göre geleneksel ulus giderleri, ekonomik ve politik faktörler hem küresel hem de yerel baskılar altında şekillenmektedir. Bu eğilim ulusal hükümetlerin sona ermesi ve bölgesel ekonomilerin yükselmesine doğru bir hareketi de ifade edebilir (Sharma 2008 61).

KÜREYERELLEŞME SÜRECİNDE KOOPERATİFLER

Birleşmiş Milletler ve Dünya Bankası dört tip yerelleşme sürecinden söz etmektedir. Buna göre; merkezden taşra örgüte yetki devri, merkez ve taşra örgütten yerel yönetimlere yetki devri ve yetkinin özel sektöre devri yanında son yetki servi olarak "sivilleşme" gösterilmektedir. Sivilleşme sürecinde yetkiler merkez, taşra ve yerel yönetimlerden sivil toplum kuruluşlarına devredilmektedir. Toplumsal hizmetler cemaatlara ve toplum dayanışmasına bırakılmaktadır. Böylece yerel toplumun, yerel ekonomilerin, sosyal yaşam ve kültürün kendini koruması ve küresel sistemde var olabilmek için üretmesi mümkün olmaktadır (Talas ve Aksoy 153-154).

Kooperatifler, tarafların iradelerine dayalı yardımlaşma ve dayanışmanın hukuksal olarak düzenlenmesi sonucu ortaya çıkan kuruluşlardır. Ortak amaçlar taşıyan kişilerin tek başlarına gerçekleştiremeyecekleri faaliyetlerle ilgili birlikte hareket etme çabalarından doğmuştur. Küresel hareketlerin karşısında yerel ekonomilerin güçlenmesinde katkıda bulunmaktadırlar. Uluslararası şirketlere karşı piyasayı dengeleyerek, rekabeti artırarak, adil gelir dağılımı sağlanmasına yardımcı olmaktadır. Kooperatifler Küreselleşmenin yarattığı rekabet ortamında eksik rekabeti tamamlayan bir görev üstlenmektedir.

KOOPERATİFÇİLİK KAVRAMI

Kooperatifçilik kavramının bütün dünyada genel kabul görmüş bir tanımını yapmak zordur. Kavramın temelini tüm dünyada kabul gören Latince “cooperatio” kelimesi oluşturmaktadır. Kooperatif kavramı temelde “işbirliği”, “dayanışma” ve “birlikte iş görme” anlamına gelmektedir. Diğer dillere de batı dillerinden geçmiş olan kooperasyon kelimesinin anlamı; kıt ve yetersiz kaynakların birleştirilmesi ve birlikte kullanılarak etkili bir sonuç alınmasıdır. Kooperatif tanımlarında ortak olan özellikler; çıkar, dayanışma, serbest üyelik ve demokratik örgütlenmedir (Er, 2003).

Toplumsal ve ekonomik sistem olarak kooperatifçilik, bir dizi düşünüş ve inanişaya dayanır. Farklı amaçlara yönelik olarak kurulabilen kooperatifler, birçok farklı ekonomik ve sosyal yapıya uyum sağlayabilecek esnek bir yapıya sahiptir (Turan, 1999). Kooperatifçilik; geniş anlamda ekonomik bir işbirliğini ifade etmektedir. Kooperatifçiliğin temelinde dayanışma bulunmaktadır. Ortakların belirli bir amaca ulaşmak için oluşturdukları dayanışma ve güç birliği, kooperatifin var oluş felsefesini meydana getirir (<http://www.ilocarib.org.tt>).

Kooperatifler, kâr amacı gütmeyen ekonomik faaliyetlerini sürdüren, özel yapıya sahip ekonomik ve sosyal amaçlı kuruluşlardır. “Bireylerin tek başlarına yapamayacakları veya birlikte yapmalarında yarar bulunan faaliyetleri en iyi ve en ucuz şekilde yapmak üzere ekonomik güçlerden ziyade dayanışmanın ön plana çıkarıldığı kuruluşlardır” (Mülayim, 2006).

ILO’ya göre kooperatif; “aynı ekonomik güçlüklerle karşı karşıya bulunan kişilerin ortaklaşa maddi ve manevi ihtiyaçlarını gidermek yoluyla bu güçlükleri ortadan kaldırmak için kendi aralarında eşit hak ve görevlerle şahsi sorumluluk esasına göre serbestçe birleşerek ekonomik görevlerinden bir veya birkaçını devretmek üzere kurdukları ortaklıktır”. Uluslararası Kooperatifler Birliği (ICA)’ ne göre ise kooperatif; “kişilerin ortak ekonomik, sosyal ve kültürel gereksinimlerini, ortak sahip olunan ve demokratik kurallarla yönetilen bir işletme aracılığı ile karşılamak için gönüllü olarak oluşturdukları özerk bir örgüttür” (<http://www.ica.coop>).

Kavram diğer bazı ülkelerde de yasalarda tanımlanmıştır. 1925 yılında çıkarılan Hollanda Kooperatifler Kanununda kooperatif tanımı; “ortakların girmelerinin ve çıkmalarının serbest olduğu, işlerini birleştirerek gereksinim duydukları maddeleri satın alan ya da almaları için kredi sağlayan, ortakların ekonomik haklarını savunan örgütler” olarak tanımlanmaktadır. İtalyan Yurttaşlar yasasında tanım “karşılıklı yardım amacı güden, değişik sermayeli, sınırsız ortaklı, ortakların en çok payı tespit edilmiş bir örgüt” şeklinde yapılmıştır. Alman yasalarında kooperatif tanımı; “ortak bir işletme aracılığı ile ortakların tarımsal ve ekonomik gereksinimlerini karşılamak üzere

kurulmuş sınırsız ortaklı işletmeler” şeklindedir. Fransız yasalarında ise “ortakların lehine olmak üzere bazı mal ve hizmetlerin maliyet fiyatını, gerekirse satış fiyatını ortak çabalarla düşürmek, ortaklara sağlanan ya da ortaklarca üretilip satılan mal ve hizmetlerin kalitesini düzelterek olan şirketler” şeklinde tanımlanmıştır (İçöz, 2004).

Tanımlarda görülen ortak özellikler; demokratik örgütlenme, kar amacından ziyade karşılıklı yardımlaşma ve dayanışma amacı taşıması, ortak sayısının sınırsız ve üyeliğe giriş çıkışın serbest olmasıdır. Genel amaçları ortaklarının ekonomik ve sosyal faydalarını arttırmak olan kooperatifler birçok ülkede yasalarla düzenlenmiştir. Küreselleşme sürecinde yapıları ve işleyişleri bir miktar değişmekle birlikte tanımında yer alan yapı taşları varlığını sürdürmektedir.

Kar amacı gütmeyen kooperatifler küreselleşme sürecinde üyeleri arasında dayanışma ve rekabet gücünü arttırmaktadır. Küresel güçler karşısında ortak bir güç oluşturulabilmesi açısından önem taşıyan bu özellik kooperatifleri küresel güçler karşısında yerel ekonomilerin ve küçük üreticilerin güçlenmesine etki eden kurumlar haline getirmektedir.

KOPERATİFLERİN ÖZELLİKLERİ VE İLKELERİ

Kooperatifler farklı amaçlarla kurulmuş bir şirket türüdür. Kooperatif birliklerinin temel amacı karın artırılması değil, üyelerin veya yatırımcıların memnuniyetinin sağlanmasıdır. Küreselleşen dünyada kooperatif modelini önemli kılan öncelikle gelir-gider farkının sermaye miktarına göre değil, kooperatiften yapılan alış-veriş oranına göre dağıtıldığı çağdaş bir işletme modeli olmasıdır. Ancak kar amacı gütmemesine rağmen kar dağıtımını yapması nedeniyle eleştirilmektedirler. Kar amacı gütmeyen kuruluşlarda herhangi bir şekilde kar paylaşımı yoktur. Sosyal ekonominin tüm bileşenleri kar dağıtımını yasaklamaktadır. Kooperatifler hakkında “kar amacı gütmeyen sektör için fazla ekonomik, kar amaçlı sayılmak içinse fazla sosyal” olduklarına dair görüşler mevcuttur. Ancak kooperatifler hem ekonomik hem de kar amacı gütmeyen örgütlerdir. Kooperatifler kar elde edilmesine değil, kar hırsının toplumu yoksullaştırmasına karşıdırlar (Levi & Davis, 2008; Özel Ödül & Yavuzaslan, 2007).

Kooperatif birliklerinin dört temel özelliği vardır. Bunlar (<http://www.slothclub.org>):

- Açıklık,
- Özerklik,
- Demokrasi,
- İnsan sermayesinin üstünlüğüdür.

Kooperatifçilik ilkelerinde de yerini alan bu özellikler kooperatiflerin var oluş amaçlarını da özetlemektedir. Kooperatiflerin kar amacının ötesinde sosyal ve demokratik hedefleri vardır. Bu anlamda aynı amacı taşıyan kişiler rekabet güçlerini artırmak, dayanışma ve işbirliği içerisinde yaşamlarını sürdürmek amacıyla kooperatiflerde bir araya gelmektedirler. Kooperatifler amaç birliği sağlamış herkesin üyeliğine açık, herhangi bir kurum ya da kuruluşun etkisinden uzak, demokratik şartlarda işleyen kuruluşlardır. Kooperatif işletmelerde hedef, insanın kendisidir. İnsan sermayesine verdiği önem neticesinde üretkenlik ve çalışan memnuniyeti yüksek olmaktadır (Levi & Davis, 2008). Tablo 1’de kooperatif birliklerinin değer ve prensipleri görülmektedir.

Tablo 1. Kooperatif Birlikleri Değer ve Prensipileri

Temel Değerler	Etik Değerler	Prensipiler
Kendi kendine yardım Kendine karşı sorumluluk Demokrasi Eşitlik Tarafsızlık Dayanışma	Dürüstlük Açıklık Sosyal Sorumluluk Diğerlerini koruma	Gönüllü ve açık üyelik Demokratik üye, kontrol üyeliği Ekonomik katılım Özerklik Bağımsız eğitim, öğretim ve bilgilendirme Kooperatifler arası işbirliği Topluma karşı sorumlu olma

Kaynak: (Birchall, 1997).

Uluslararası Kooperatifler Birliği (ICA), dünyadaki kooperatifleri birleştiren, temsil eden ve onlara hizmet veren özel hukuk statüsünde, bağımsız bir örgüttür. ICA’nın temel amacı, dünyadaki özerk kooperatifleri güçlendirmek ve gelişmelerini sağlamaktır. ICA dünyadaki kooperatiflerin en üst ve en büyük temsilcisi olarak uluslararası kooperatifçilik ilkelerini de kararlaştıran kuruluştur. Kooperatiflerin ICA tarafından 1995 yılında kararlaştırılan yedi ilkesi bulunmaktadır. Bunlar:

- Gönüllülük ve açıklık,
- Demokratik üye denetimi,
- Üyelerin ekonomik katımlı,
- Özerklik ve bağımsızlık,
- Eğitim, öğretim ve bilgilendirme,
- Kooperatifler arası işbirliği,
- Sosyal sorumluluktur.

Bu ilkeler kooperatiflerin esasını oluşturmaktadır. İlkeler, uygulanması zorunlu emirler değil, kooperatifçiliği doğru şekilde uygulayabilmek için kılavuz niteliğindedir. İlkeler birbirinden bağımsız değerlendirilmemelidir. Çünkü, bir ilke ihmal edildiğinde diğerlerinin de değeri azalacaktır (Mojtahed, 2007; Mülayim, 2006).

Gönüllülük ve Açıklık

Kooperatifler gönüllülük esasına dayanan örgütlenmelerdir. Üyelik, kooperatiflerin hizmetlerinden faydalanmak isteyen ve kooperatife üyeliğin getirdiği sorumlulukları almak isteyen herkese cinsiyet, dil, din, ırk, siyasi düşünce ayrımı yapmaksızın açıktır (<http://www.ica.coop/principles.html>).

Bu ilkenin, katılımın gönüllü olması, kooperatife üyeliğin ve kooperatiften ayrılmanın tamamen serbest olması şeklinde üç yönü vardır. Açık örgüt özelliği, örgütlere serbest giriş ve serbest çekilme hakkının olduğunu ifade etmektedir. Açık kapı ilkesi olarak da adlandırılan bu ilkeye göre, ortak sayısının sınırlandırılmaması, kooperatife üyeliğin objektif şartlarda gerçekleşmesi ve koşulların zorlaştırılmaması gerekmektedir (Poroy & Tekinalp & Çamoğlu, 2003). Hiç kimse kooperatifte kalmaya ya da ayrılmaya zorlanamaz. Açıklık ilkesinin sürekli korunması ve kooperatife üye olmak isteyen herkese şartlar uygun olduğu sürece serbestlik sağlanması gerekmektedir (Güloğlu & Korkmaz, 2006).

Demokratik Üye Denetimi

Kooperatifler, ortaklarının çıkarlarını korumaya ve geliştirmeye çalışan demokratik örgütlerdir. Ortaklar kooperatifin politikalarının belirlenmesinde ve kararların alınmasında aktif olarak rol alırlar. Demokratik kuruluşlar olması nedeniyle kooperatiflerin denetimcileri de yine üyeleri olmalıdır.

Kooperatifteki her üye, demokratik bir biçimde yönetime katılma hakkına sahiptir. Ortak sayıları değişkendir. Ortak sayılarının değişebilir olması nedeniyle sermaye miktarı da değişebilmektedir. Hak ve yükümlülükler bakımından ortaklar arasında eşitlik esastır (Yıldız ve diğer, 2006). Koyduğu sermayeye ve kooperatife giriş tarihine bakılmaksızın her üyenin kooperatifin yönetiminde ve alınacak kararlar üzerinde bir oy hakkı vardır. Bu şekilde “tek kişi tek oy” değeri ve demokrasi korunmaktadır (Güloğlu & Korkmaz, 2006).

Bu ilke aslında kooperatiflerde insan unsurunun önemini de göstermektedir. Yönetim ve denetimde üyelerin üstünlüğü esastır. Bu eğilim, sürdürülebilir adil bir gelecek için de vizyon oluşturmaktadır.

Üyelerin Ekonomik Katılımı

Kooperatifler, üyelerinin tasarruflarını yatırıma çevirirler. Üyelerden toplanan aylık ödemeler sermayeyi oluşturmaktadır. Genelde sermayenin en az bir bölümü kooperatifin ortak mülkiyetindedir. Üyeler kooperatif sermayesine eşit ve adil bir biçimde katılırlar. Sermayenin denetimi demokratik olarak gerçekleşir (Karalar, 2000).

Kooperatifin belli bir dönem sonrasında elde ettiği işletme fazlaları ortaklara, kooperatiflerde yapmış oldukları alışveriş veya hizmetle doğru orantılı olarak dağıtılmaktadır. Ancak bu yapılırken bir ortağın diğer bir ortak üzerinden kazanç sağlamamasına özen gösterilir. Sermayeye faiz verilecekse üyeler; kooperatife üye olurken koydukları sermaye karşılığında faiz alırlar ancak bu faizin sınırlı olması gerekir (Güloğlu & Korkmaz, 2006). Bunun yanında elde edilen gelir gider farkı (Yıldız ve diğer, 2006);

- Kooperatifin gelişiminde kullanmak amacıyla dağıtılmadan yedek akçe oluşturma,
- Üyelere kooperatife yaptıkları işlemler oranında dağıtmak,
- Ortaklar tarafından uygun görülen ve onay alan diğer faaliyetlerde kullanmak üzere tahsis edilebilir.

Kooperatifler kar amaçlı kuruluşlar değildir. Ancak üyelerinin çıkarlarını korumak ve geliştirmek amacıyla gelir elde etmekte ve elde ettikleri geliri üyelerine dağıtmaktadırlar. Gelirlerin dağıtımı ve paylaşımı konusunda da üyeler arasında eşitlik sağlanması esastır.

Özerklik ve Bağımsızlık

Kooperatifler, yasalar çerçevesinde bağımsızdırlar. Hiçbir kişiden ve kuruluştan talimat almadan tüm uygulamalarını özerk olarak gerçekleştirmeleri şartıyla kendi türlerinden üst birliklere, merkez birliklere üye olmaları, diğer kuruluşlarla anlaşma ve işbirliği yapmaları mümkündür. Diğer örgütlerle anlaşma yapmak, borç sermaye almak gibi konularla ilgili koşullar üyelerin demokratik yönetim haklarına engel olmamalı ve kooperatifin özerkliğini zedelememelidir (Karalar, 2000).

Özerklik ve bağımsızlık ilkesi kooperatif birliklerinin herhangi bir güç tarafından kontrol edilmedikleri ve hükümetlerle de yakınlık kurmadıklarını ifade etmektedir. Üyelerinin çıkarlarını gözetken kooperatifler üyeleri dışında kimsenin etkisi altında kalmamalı ve bağımsızlık vasıflarını korumalıdırlar.

Eğitim, Öğretim ve Bilgilendirme

Kooperatiflerin bir faaliyeti de üyelerinin çeşitli konularda bilgilendirilmesi ve eğitilmeleridir. İlke olarak eğitim ve bilgi öncelikle ortaklara verilmektedir. Ortaklardan sonra kooperatif yöneticilerine,

memurlarına ve halka kooperatif ilke ve yöntemlerini öğretecek eğitim ve öğretim olanakları tanınmaktadır. Eğitim, kooperatifçiliğin diğer ilkelerinin de uygulanabilirliğini artıracaktır. Ortakların eğitimsiz olması etkin bir yönetim ve denetim yapılamamasına neden olacaktır (Yıldız ve diğer, 2006). Özellikle eğitim-öğretim seviyesinin düşük olduğu ülkelerde kooperatifçiliğin bu ilkesi ön plana çıkmaktadır. Kooperatif eğitimi devlet, kooperatifler veya uluslararası kooperatifçilik kuruluşları tarafından yapılmaktadır.

Kooperatiflerarası İşbirliği

Artan rekabet baskısı, küreselleşme, çevresel faktörler, müşteri isteklerindeki değişimler kooperatifler arası işbirliğini zorunlu kılmaktadır. Kooperatiflerin rekabet edebilmesi ancak bu ilkenin tam uygulanmasıyla mümkün olacaktır. İşbirliği ve entegrasyon ile kooperatifler piyasada daha güçlü olacak, daha büyük bir pazar payı elde edebileceklerdir (Özer & Bilgin, 2006).

İşbirliği, dayanışma ve sorunların birlikte çözümü için kooperatiflerarası yatay ve dikey işbirliğini öngörmektedir. İlke, ekonomik bir anlam ifade etmemektedir. Ortaklara ve topluma daha faydalı olabilmek için kooperatifler kazandıkları deneyimleri birbirlerine aktarmalı, bütün imkanlarıyla diğer kooperatiflerle yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası seviyede işbirliği yapmalıdırlar (Yıldız ve diğer, 2006). Uluslararası alanda kooperatifçiliğin geliştirilmesi için ulusötesi kooperatiflerle de işbirliği ve dayanışma içerisine girilmelidir.

İçinde Yaşadıkları Topluma Karşı Sorumluluk

ICO'nun 1996 yılında Genel Kurulu'nda aldığı karar uyarınca, kooperatiflere içinde buldukları toplumun sorunları ile ilgilenmeleri ve toplumun kalkınması için çaba göstermesi görevi yüklemiştir. Kooperatiflerin özelliği; ortakların kabul ettiği politikalar çerçevesinde yaşadıkları toplumu sürekli geliştirmeye çalışmaları, topluma ekonomik katkı yapmaları ve toplumla bütünleşmeleridir.

İçinde yaşanan toplum ve çevreye karşı sorumluluk ulusal işletmelerin olduğu kadar küresel nitelikteki işletmelerin de önemle üzerinde durduğu bir konudur. Kooperatifler işbirliği ve yardımlaşma kavramları gereğince işletmelere oranla toplumsal sorunlara daha yakındır (Güloğlu & Korkmaz, 2006).

KOOPERATİFLERİN ETKİLERİ

Kooperatifler ekonomik ve sosyal sorunlarını çözmek ve koşullarını iyileştirmek isteyen kişilerin oluşturduğu demokratik örgütlerdir. Kooperatifler kar elde etmekten ziyade ortaklarına hizmet etme amacı gütmektedirler. Kooperatif sayesinde insanlar yalnız kendi çıkarlarını değil kooperatife üye olan diğer kişilerin de çıkarlarını düşünürler. Kooperatifler ortaklarının ekonomisini geliştirirken toplumdaki dayanışmayı arttırmakta, kıt kaynakların verimli kullanılması, eğitim ve sağlık gibi konularda toplumsal gelişiminin sağlanması gibi etkiler de yaratarak toplumsal kalkınma sağlamaktadır. Öncelikli amaçları kar olan büyük ve küresel işletmeler karşısında yerel güçlerin toplu bir güç olmasına olanak tanımaktadır.

Ülke ekonomilerinde kooperatiflerin önemli bir yeri vardır. Birleşmiş Milletler tarafından yapılan değerlendirmelerde göre; dünya nüfusunun yarısı kooperatif işletmelerin meydana getirdiği imkanlarla geçimini sağlamak ve kooperatif işletmelere bağımlı yaşamaktadır. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde kooperatiflerin sürdürülebilir bir toplum oluşturulması konusundaki faydası göz ardı edilemez. 2. Dünya Savaşından sonra tüketici ve tarım kooperatifleri, Alman ve Japon ekonomilerinin yenilenmesinde anahtar rol oynamışlardır. Batı Avrupa'da sağlık ve sosyal sigortaların kooperatiflerle ortaklık kurması ile refah durumu artmıştır (Simmons, 2008). Dolayısıyla aslında kooperatiflerin etkilerinin yerel olmaktan çıktığı söylenebilir.

Küreselleşme süreci sadece ülkeler arası değil ülkeler içi gelir dağılımının belirlenmesinde de önemli rol oynamaktadır. Kooperatifler küreselleşme olgusunun olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak konusunda olumlu bir rol oynamaktadırlar. Barındırdığı dayanışma ruhu sayesinde pazar ile küçük işletme veya birey arasında bileşik-geçit noktaları oluşturmaktadırlar. Kendileri yanında yerel toplumu da koruyarak daha geniş pazarlarda küçük işletmelerin varlıklarını korumalarına yardımcı olurlar. Kendi ihtiyaçlarını karşılayamayan bölgelere sermaye ulaşmasını sağlamak ve yerel ve bölgesel kalkınmada önemli bir rol oynamaktadırlar (Çıkin, 2006).

Kooperatiflerin topluma olan etkileri arasında girişimciliğin arttırılması, kıt kaynakların etkin kullanımı, çevrenin korunması, konut, sağlık ve gıda olanaklarını arttırması, yerel refahın arttırılması, demokrasinin korunması, eğitimin desteklenmesi, dezavantajlı grupların toplumdaki etkinliğinin arttırılması sayılabilir. Dar anlamda üyelerine geniş anlamda topluma fayda sağlayan bu kurumlar istihdam olanaklarını da arttırmakta ve yoksulluğu azaltmaktadır.

Kişilerin tek başlarına gerçekleştiremeyecekleri girişimlerin hayata geçirilmesine aracılık eden kooperatifler üretken bir istihdam yaratmaktadır (Turan, 2005).

Kooperatiflerin ekonomik, sosyal ve çevresel etkilerinden söz etmek mümkündür. Ekonomik anlamda etkileri arasında kalkınma, yoksulluğun azaltılması, yerel üretimin artması ve küreyerelleşme sayılabilir. Sosyal etkilerinden başlıcaları; adalet ve paylaşımken çevresel etkilerinin de en önemlisi sürdürülebilirliktir.

Kooperatiflerin Ekonomik Etkileri

Kooperatifler günümüzde en büyük sosyo-ekonomik akım niteliği taşımaktadırlar. Güncel uluslararası literatür kooperatiflerin yeni yapılandırılmış yerel ekonomileri geliştirme konusundaki rolleri üzerinde yoğunlaşmaktadır. Çalışmalar bu sürdürülebilir ekonomik gelişme sürecinin “yeni” olarak adlandırılan örgütlerde gerçekleşebileceğini söylerken, birçok akademisyen bu “yeni” örgütlerin kooperatifler olduğu konusunda fikir birliği yapmaktadırlar. Kooperatifler; yerel halka sürdürülebilir temelde dezavantajlı kesimleri de kapsayan ekonomik fırsatlar yaratmakta; sosyal koşulları iyileştirmektedir. Toplumlarda gelir bölüşümünün “sosyal adalet” ilkeleri içinde olması, demokratik toplumların her zaman temel amaçlarından biri olmuştur (RDI, 2005).

Kooperatiflerin uğraş vermediği ekonomik faaliyet yok gibidir. Üretim ve dağıtım, tarım, pazarlama, kredi, ulaştırma, imalat sanayi, bankacılık, sigortacılık, konut üretimi, orman endüstrileri, balıkçılık, hizmetler kooperatiflerin faaliyet gösterdiği alanlardan bazılarıdır. Birçok ülkede bazı kooperatif türlerinin toplam piyasanın önemli bir bölümünü ellerinde bulundurduğu bilinmektedir. İskandinav ülkelerinde birçok tarım ürünüde kooperatifler piyasanın önemli dilimini kontrollerinde tutmaktadırlar (Çıkin, 2007)

Kooperatiflerin sürdürülebilir kalkınma üzerinde önemli bir etkisi vardır. Sürdürülebilir kalkınmanın pratik araçları olan kolektif hareket ve işbirliğini toplum arasında güçlendirmektedirler. Kısa dönemli elde edilen gelirden ziyade uzun dönemli etkiye odaklanmaktadırlar. Yerel ekonomileri korurken sonraki yatırımları da teşvik eden bir iklim yaratmaktadır. Sürdürülebilir kalkınmanın sonuçları olan gelir ve faydaların dağılımı açısından eşitsizlikleri ortadan kaldırmaktadır. Ayrıca ekonomik demokrasi sağlamak ve marjinalize grupları güçlendirmektedir. Kooperatiflerin ekonomi üzerinde genel olarak; üretim ve bölüşümü, pazardaki rekabet gücü, sermayeye faiz vermesi, etkili faaliyet alanları, istihdam ve küreyerelleşme gibi etkilere sahiptir (Getrler, 2001).

“Yeni ekonomik yapılanmaları” hedef alan politikalar, “üretim ve bölüşüm modelleri”ni bir arada ve birbiri ile etkileşimli bir sistem içinde ele almalıdır. Böyle bir modelin oluşmasında rol alabilecek başlıca kuruluşlardan biri de kooperatiflerdir. Bu model, üretimi teşvik etmeli, üretimi büyütebilecek sermaye birikimine katkıda bulunmalı ve bölüşümü sosyal adalet ilkelerine göre gerçekleştirebilmelidir. Diğer bir ifade ile, tüketim kararlarını alanlarla üretime çeşitli şekillerde katılanların pazarlık gücünü dengeleyen bir örgütlenme mekanizması devreye sokulmalıdır.

Kooperatif işletmeler, rekabet koşullarının iyi işlemediği bir sistemde rekabet aracı olarak kurulmuşlardır. Eksik rekabeti tamamlayıcı bir fonksiyonları vardır. Küreselleşme ve pazar güçlerini azaltıp toplum hedeflerini yerine getirmede kooperatifler önemli bir araçtır. Kooperatifler ulusal ekonominin aktörleridir ve tek başına güçsüz olan üreticilerin dezavantajlı durumunu avantaja dönüştürmektedirler. Piyasa mekanizması içinde kooperatifler, bazı mal ve hizmetlerin arz ve talebinde ortaklarının pazarlık gücünü arttırmaktadır. Kooperatifler küçük yerel toplulukların piyasaya giriş çıkış noktalarını oluşturmaktadırlar. Aracıların monopolcü gücünü bu yolla aşan üreticiler pazar içinde hizmet ya da malları üreticinin istediği fiyata satabilmekte ve geliri üyeleri arasında pay etmektedir. Bu yolla sermaye birikimi sürekli kılınmakta ve sermaye sosyalleşerek ekonomik büyümeye katkıda bulunmaktadır (Levi & Davis, 2008; Çıkın, 2007).

Kooperatifler bir şirket türüdür. Kapitalist şirketlerden farklı olarak kooperatiflerde sermaye, sosyal, ortak ve çevresel sonuçlara ulaşabilmenin bir aracı olarak görülmektedir. Toplumun ekonomik gelişimi için de önemli bir araç olarak görülmektedirler. Kooperatifler toplumun sermayesinin dolaşımını sağlamaktadır ve küçük üreticileri ekonomik anlamda aktif hale getirmektedirler. Kooperatifler aracılığı ile üretilen hizmet ve mallar sermayenin yerel bölgede kalmasını teşvik etmektedir. Yerleşik halkın harcanmaya hazır gelirin, yerel bölgeden dışarı gitmesine engel olmaktadır. Sermaye yerel bölgede kalırken küreyerelleşme süreci ile pazarlama, rekabet küresel düzeye taşınabilmektedir (Levi, 2005).

Kooperatifler, sermayeye faiz vererek kendi finansman ihtiyacını karşılamakta ve ayrıca ortakların sermayelerini de kooperatife çekmektedir. Piyasa ekonomisi karşısında kooperatif etkinin ortaya çıkarılması piyasa koşullarına uyum sağlamaya bağlıdır. Böylece, hem kooperatiflerin ekonomik bir işletme olarak aktif büyüme stratejileri gerçekleştirmelerinin önü açılacak, hem de kooperatif, işletme sermayesinin daha da güçlenmesi sağlanmış olacaktır. Diğer bir ifade ile öz sermayeleri ortakları adına daha da güçlenecek olan kooperatifler, gelecekte serbest piyasa ekonomisi koşullarında daha aktif rekabet edebileceklerdir.

Sonuç olarak kooperatifler, dışa kapalı, gelişmelere tepki veremeyen, tamamen kar amaçlı olarak kurulan işletmelerle rekabet edemeyen kurumlar olmaktan öte, piyasada aktif rekabet edebilecek esnek bir yapıya sahip olduklarını ortaya koymuşlardır. Kooperatif ilkeleri bu çerçevede dönüşüm geçirmektedirler. Ancak bu gelişmeler yeterli değildir. Küresel ölçekli firmalar, büyük üretim ve dağıtım mekanizmaları sayesinde birim maliyetlerini oldukça düşürme şansına sahip olmuşlar, kooperatiflerin sahip oldukları birçok avantajı tehdit eder duruma gelmişlerdir. Bu nedenle, kooperatif işletmeler sürekli gelişme, yeniliklere açıklık, yerelleşme, yerel-ulusal-uluslararası işbirliği, ortakların eğitimi konularında kendilerini sürekli yenileme çabaları içinde olmaları gerekmektedir (Güloğlu & Korkmaz, 2006).

Kooperatifler küreselleşme sürecinden olumsuz etkilenen yerel birimler olarak görülmekle birlikte yine yerel olmalarını avantaja çevirerek küreselleşme sürecinden başarı ile çıkabileceklerdir. Küreselleşme olgusu karşısında sahip olduğu değer ve ilkeler kooperatifleri küresel işletmeler karşısında avantajlı duruma getirirken, ayrıca onlara yerel özellikler kazandırmaktadır. Kooperatifler desentralist (merkezi yetki dağılımlı) anlayışla yerel topluma daha iyi, daha ucuz ve sürekli hizmet sağlamaktadırlar. Yerel özellikler taşımaları dolayısıyla kooperatifler, üyelerinin yardımı ile kaliteyi ön plana çıkaran bir yaklaşımla rekabet sağlama konusunda bir avantaj elde edebilirler. Küresel işletmeler ise yerel nitelikler taşımadıkları için üretim maliyetlerini o ülkede düşürmekte zorluk çekebilirler. Bunun yanında hem küresel hem de yerel özellikler taşımak günümüzde önemli ve zorunlu bir özelliktir (Özel Ödül & Yavuzaslan, 2007).

Kooperatiflerin ekonomik açıdan bir avantajı da, yerel halka istihdam olanağı sağlamasıdır. Ayrıca istihdam ettikleri çalışanlara kurslar, workshop, eğitimler aracılığıyla hünelerini geliştirme olanakları sağlamaktadırlar. Genç halk için uzun veya kısa dönemli istihdam pozisyonları sağlanmaktadır. Gazeteler, halk bildirileri gibi indirekt eğitim olanakları sunmaktadırlar (RDI, 2005).

Kooperatiflerin Sosyal Etkileri

Adalet ve paylaşım, kooperatifçiliğin anahtar kelimelerindedir. Bu ilkeler doğanın, halkın veya diğer işletmelerin sömürülmesi yerine adil ilişkilerin yön verdiği bir işletmecilik anlayışını öngörmektedir. Paylaşımdan kastedilen doğanın korunması, iş paylaşımı, akıl, bilgi ve kişilere memnuniyet veren diğer değerlerin paylaşımını ifade etmektedir. Bu değerler toplumun en önemli yapı taşları olacaktır (<http://www.slothclub.org>).

Kooperatif işletmelerde ortakların paylaşımı için gelir elde edilmeye çalışılır. Elde edilen gelir, örgüt üyelerine adil dağılım olarak geri dönmelidir. Bu anlamda ticari işletmelerin küreselleşme sürecinde göz ardı ettikleri “karın eşit paylaşımı” görevini kooperatifler yerine getirmektedirler (Herst & Prüfer, 2006; <http://www.slothclub.com>). Böylece ortakları arasındaki düşük gelirli kişileri de paylaşımına katarak yoksulluğu azaltıcı bir etki yaratılmaktadır. Açık üyelik, eşit oy ve eşit dağılım ilkeleri orta gelirli ve fakir ortaklar arasında eşit haklar ve eşit dağılımı beraberinde getirmektedir. Kapitalizmin yarattığı gelir dağılımı adaletsizliği bu ilkeler yardımı ile kooperatif işletmelerde bertaraf edilmeye çalışılmaktadır.

Kooperatiflerin Çevresel Etkileri

Kooperatifler yenilenebilir kaynakların olduğu tarım, balıkçılık ve ormancılık gibi sektörlerde faaliyet gösterme eğilimindedirler. Sürdürülebilirlik; doğa, toplum ve birey arasında dengeli koşullar oluşturulması anlamını taşır. Organik tarım yapılması ya da doğaya ve insana zarar vermeyecek zirai ilaçların kullanılması ve organik ürünlerin tüketilmesi kooperatif birliklerinin sürdürülebilir olması açısından verilebilecek örneklerdendir.

Sürdürülebilir olma; günümüz işletmecilik anlayışında işletmelerin gelecek nesilleri düşünmeden sadece kendi karlarını ve içinde yaşadıkları toplumu önemsedikleri görülmektedir. Bu anlayışın sonucu olarak çevresel bozulma, eşitsizlik, zengin ve fakir arasındaki farkın arttığını görmekteyiz. Ek olarak şiddet tüm dünyada yayılmaktadır. Birlik ve dayanışma ruhunun geliştirilmesi ve kendi çıkarlarının yanında ortaklarının çıkarlarının da gözetilmesi anlayışı kooperatifleri bu sorunların çözümü konumuna getirmektedir. (<http://www.sloth.gr.jp>).

SONUÇ

Küreselleşmenin her alanda yoğun biçimde hissedildiği bir çağda yaşamaktayız. Ulusal sınırların aşılması, üretim, tüketim ve pazarlamanın küresel bir boyut kazanmasına neden olmuştur. Mal ve hizmetlerin sınır ötesi akış süreci işletmelerin faaliyet alanlarını, ürün ve hizmetlerini hızla değiştirmektedir. Küresel rekabette var olabilmek küresel düşünüp öyle hareket edebilmek bu rekabette var olmanın bir parçası gibi algılanmaktadır.

Küreselleşme süreci her anlamda dünyada bir bütünleşme sağlamanın yanında bölgeselleşme ve yerelleşmeyi de içermektedir. Yerelleşme karşıt bir anlam taşıyor gibi görünmekle birlikte aslında küreselleşmenin bir parçasıdır.

Küresel üretim ve pazarlamanın ulusal-yerel motiflerle harmanlanması küresel pazarlarda farklılık yaratarak rekabet gücünü arttırmaktadır.

Günümüzde aynı anda hem küresel hem de yerel olma çabaları “küreyerelleşme” kavramını gündeme getirmiştir. Kavram bireylerin-kurumların yerel özellikleri küresel dünyaya adapte etmeleri için öğrenmeleri gereken durum ve uygulamaları ifade etmektedir. Küreyerelleşme yaklaşımı küresel ürün veya hizmetlerin yerel pazarlara, özelliklere adapte edilmesinin rekabet gücü yaratacağını savunan bir yaklaşımdır.

Günümüzde yerel değerleri korumayı ve bölgesel kalkınmayı hedefleyen örgütlerin başında kooperatif işletmeler gelmektedir. Kooperatifler kar amacından önce ortaklarının çıkarlarını korumayı hedefleyen, küresel güçler karşısında yerel bir güç olmaya çabalayan örgütlenmelerdir. Kooperatifler ulusal ekonomide ekonomik aktörlerdir ve tek başına güçsüz olan üreticilerin dezavantajlı durumunu avantaja dönüştürmektedirler. Küreyerelleşme akımının günümüzdeki en önemli uygulayıcılarıdır.

Küreyerelleşme sürecinde kooperatifler yerel değerlerin korunması ve geliştirilmesi, bunun yanında ortaklarının ekonomik çıkarlarını en üst seviyeye çıkaracak şekilde rekabet gücü yaratmak gibi fonksiyonlar üstlenmektedirler. Süreç içerisinde kooperatifçilik ilkelerindeki değişim yaşanmaktadır. Kooperatiflerin ekonomik, sosyal ve çevresel etkileri küreyerelleşme sürecini desteklemektedir.

KAYNAKÇA

Balay, R, (2004). Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt 37. Sayı: 2.

Birchall, J. (1997). “Co-operative Values and Principles: A Commentary”, ([www.opstudies.org/Journal/Sept_97/Cooperative values and principles_a_commentary.htm](http://www.opstudies.org/Journal/Sept_97/Cooperative_values_and_principles_a_commentary.htm)), (Erişim Tarihi: 05.04.2009).

Çıkın, A. (2007). “Ekonomilerde Kooperatiflerin Yeri”, 21.03.2007 Milliyet Gazetesi. (<http://blog.milliyet.com.tr/Blog.aspx?BlogNo=31715>) (Erişim Tarihi: 20.05.2009).

Çıkın, A. (2006). “Değişen Dünya Koşulları ve Kooperatifçilik”, (http://www.elelebizbize.com/e-kutuphane/ayhancikin/ayhancikin_d.d.kosullari.pdf), (Erişim Tarihi: 05.04.2009).

Demircan, E. S. (2007). “Yeni Ekonomik Düzende Küreselleşme Yerelleşme Bağlamında Belediyelerde Yeni Mali Yönetim Anlayışı”, Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi, Sayı: 29, Temmuz- Aralık.

Er, C. (2003). Türkiye’de Kooperatifçiliğin Geldiği Yer. *Karınca Dergisi*, Kooperatifçilik, 800. Özel Sayı, Ağustos.

Güloğlu, T., & KORKMAZ, A., (2006/1). Kooperatifçilik İlkeleri, Küreselleşme ve Yeni Eğilimler. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası, Cilt 55, 811–831.*

Herbst, P., & Pruffer J. (2006). “Firms, Nonprofits, and Cooperatives: A Theory of Organizational Choice”, (http://www.aeaweb.org/annual_mtg_papers/2007/0105_0800_1501.pdf) (Erişim Tarihi: 12.07.2009).

Ilo (2000). “International Labour Office Caribbean Confederation of Credit Unions, Caribbean Sub-Regional Conference of Ministers of Cooperatives” Saint Lucia, 23 - 26 May 2000 - Final Report.

(www.ilocarib.org.tt/oldwww/infsources/cooperative/conference_report.pdf), (Erişim Tarihi: 23.04.2009).

Levi, Y., (2005). How Non-profit and Economy Can Co-Exist: A Cooperative Perspective, *ICA International Cooperative Research Conference*, Cork, Ireland, August.

Levi, Y., & DAVIS, P. (2008). Cooperatives as the “Enfants Terribles” of Economics: Some Implications for the Social Economy”, *The Journal of Socio-Economics* 37.

Martin, D. WOODSIDE, A.G. (2008). “Dochakuka’, Melding Global Inside Local: Foreign-Domestic Advertising Assimilation in Japan” *Journal of Global Marketing*, 21: 1

Mülayım, Z. G., (2006). *Kooperatifçilik*, Ankara: Yetkin Yayınları.

Mülayım, Z.G., (2006). *Kooperatifçi Atatürk ve Kooperatifçilik*, Ankara: Yetkin Yayınları.

Okur, F. & ÇAKICI, A. B. (2009). “Küreselleşme Sürecinde Yerelleşme ve Yerel Demokrasi, Akademik Bakış Dergisi (e-dergi), Sayı:11, www.akademikbakis.org/sayi11/makale/fatmaokur.doc 17.06.2009.

Özel Ödül, M., & Yavuzaslan, S., (2007). “Küreselleşen Dünyada Üçüncü Sektör Kooperatifçilik”, 19-21 Ekim *IV. Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi*, Çanakkale.

Poroy, R., Tekinalp, Ü., & Çamoğlu, E., (2003). *Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku*, İstanbul: Beta Basım Yayım.

Sarroub, L. K. (2008). “Living “Glocally” With Literacy Success in the Midwest” Department of Teaching, Learning and Teacher Education, Faculty Publications: Department of Teaching, Learning and Teacher Education, <http://digitalcommons.unl.edu/teachlearnfacpub/40>.

Tağraf, H. (2002). “Küreselleşme Süreci ve Çokuluslu İşletmelerin Küreselleşme Sürecine Etkisi”, *C.Ü İİBF Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 2.

Talas, M.; AKSOY, N. D. (2008). “Küreselleşme- Yerelleşme Çerçevesinde Türk Aleviliği”, *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, Sayı: 51.

Turan, N. (2005). “Üretken Bir İstihdam Yaratılmasında Kooperatif İşletmelerin Potansiyel Katkıları”, *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 10, Değişim Yayınları.

TURAN, N. (1999). Konut Sorununun Çözümünde Bir Alternatif Olarak Konut Kooperatifleri Ve Eskişehir İlindeki Konut Kooperatiflerinin Sosyo-Ekonomik Analizi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Vıgnalı, C. (2002). “McDonal’s: “Think Global, Act Local”- the Marketing Mix”, British Food journal, Vol: 102, No: 2.

Yıldız, M., Kelecioğlu, M. A., & Vural, İ. (2006). *Kooperatifler İçin Vergi Rehberi*, Ankara: Yaklaşım Yayınları.

<http://www.ilo.org/public/english/standards/relm/ilc/ilc89/rep-v-1.htm>
(Erişim tarihi: 05.05.2009).

<http://www.ica.coop/coop/principles.html> (Erişim tarihi: 05.05.2009).

<http://www.sloth.gr.jp/E-chapter/e-slowbiz.htm> (Erişim tarihi: 05.05.2009).

<http://www.sloth.gr.jp/E-chapter/e-slowbiz.htm> (Erişim tarihi: 05.05.2009).

<http://www.ica.coop/coop/principles-revisions.html> (Erişim tarihi: 05.05.2009).

http://www.searchcio.techtarget.com/sDefinition/0,,sid182_gci826478,00.html
1 (Erişim tarihi: 05.05.2009).